

Катерина Антонович,

Український
Народній
Одяг

Практичні поради
Взори

Вінніпег
1954

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ОДЯГ

Обгортка і рисунки Катерини Антонович

KATERINA ANTONOVICH

Ukrainian Folk Costume

Practical Instructions

Cross-stitch Designs

Published by the Ukrainian Women's Organization of Canada

Winnipeg, 1954

КАТЕРИНА АНТОНОВИЧ

Український Народний Одяг

Практичні Поради

Взори

Накладом Організації Українок Канади ім. О. Басарабової

Вінніпег, 1954

Дівчина в полтавському одязі
Світлина з манекену в Музеї Осередку Української Культури у Вінніпегу. Недостача манекену — неправильна зачіска волосся і брак чобітків.

Всі права застережені

—

All rights reserved

Printed by The Ukrainian National Publishing Co. Ltd.
184 Alexander Ave., Winnipeg, Man., Canada

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Українське народне мистецтво, як і мистецтво інших народів, охоплює різні прояви людського життя.

Ми бачимо ще в давню давнину, коли людина почала виробляти різні знаряддя для свого вжитку, вона змагала до того, щоб їх прикрасити. Людині мало було зробити тільки ужиточну річ — вона мусіла бути і гарною. Напр. в розкопках старих селищ знаходять куски різного посуду і він вже прикрашений рисунком, комбінацією кількох ліній. У пізніших розкопках комбінація ліній стає більш вибагливою, складнішою. Майстер намагається передати те, що він найчастіше бачить — ту природу, що його оточує, листки, квіти, пізніше звірят — він їх стилізує, властиво передає ідею так, як він їх уявляє, і може не зовсім так, як воно є в дійсності. В розкопках знаходять різні металеві прикраси, зброю з пишними орнаментами, каблучки, перстені, дукачі і інше. Вже пізніше приходять праці з дерева з різними різьбленими прикрасами. Кожна з наших дерев'яних церков є твір народнього мистецтва.

Яку сторону життя українського народу ми не взяли б, всюди зустрічаємось з бажанням прикрасити кожну річ, яку він виробляє.

Українська жінка також хоче прикрасити все своє і своєї родини життя. Хоче вона те життя, іноді і дуже тяжке, зробити радіснішим, милішим і тому вкладає до цього багато любови і смаку. В домашній праці і на полі — всюди лунає її пісня, то радісна, то сумна, але легше працюється, коли праця доповнюється піснею. А пісня є одним з проявів українського мистецтва.

Жінка хоче прикрасити і все, що її оточує. Вона хоче мати чистеньку біленьку хату з візерунками над піччю, вона прикрашує вишиваними рушниками й іншими прикрасами, як голубки, які іноді дуже майстерно зроблені з чорного хліба і паперу, "Богів", себто образи і т. д. Але крім чистоти, вона прикрашує себе, чоловіка і своїх дітей вишиваними речами. Вишивання — це один з необхідних проявів мистецького життя української жінки. Вона вишиває сорочки собі, чоловікові, дітям, часто вночі, бо вдень не має на це часу за щоденною працею. Тут дуже цікаво навести такий факт: ко-

ли при большевиках не було ані полотна, ані заполочі (ниток до вишивання), а образи і хату звикли прикрашувати рушниками, то вже рушників не вишивали, а малювали. Для цього були спеціальні майстриці, що це робили. Малювали надзвичайно цікаві взори вже пристосовані до матеріялу-паперу, іноді зовсім неподібні до вишивки, але хата, по стародавньому звичаю, все ж могла бути прикрашена.

Українські народні майстри розумілись дуже добре на матеріялі, з якого зроблена річ і рисунок підбирали до матеріялу; ніколи вони не переносили рисунку з вишивки на книжну графіку, ні на дерево; ніколи не переносили вишивку на писанку і навпаки, як це тепер часто роблять, не розуміючи матеріялу, а просто копіюють рисунок, не звертаючи уваги на те, чи він підходить до матеріялу і до тої речі, на яку переноситься.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ ОДЯГ

Україна наша велика. Вона тягнеться від Кавказу до Закарпаття і в кожній частині України одяг пристосовують до оточення, до природних умов і тому одяг дуже між собою різниться. Ясно, що одяг у степовій Україні не буде такий, як у Карпатах. І між цими двома кінцевими точками є ціла низка змін і переходів. Одяг навіть у сусідніх селах різнився — вишивали інші взори й інакше одягались і часто по цих узорах можна було пізнати, з якого села походить вишивка. А в різних місцевостях України ця різниця була дуже велика і щодо способу носі і щодо кольорів. У північній частині України вишивають переважно тільки червоними нитками, в середній частині України старіші вишивки були вишивані білими чи сірими (небілена полотняна нитка) — це на Чернігівщині, Полтавщині, Київщині і Харківщині. Пізніші вишивки вишивані двома барвами — червоною і синьою та червоною і чорною. Коли синю заполоч почали барвити аніліновими фабричними барвами, а не ростинними, як це робили раніше, то тоді синя барва почала пускати і псувати вишивку і тому жінки перейшли на чорну барву. Вони часто запікали заполоч у хлібі, бо тоді, казали, барва не пускає, а робить кольор тривким.

На Волині і Поділлі вишивали переважно

чорними нитками, іноді, де-не-де вкраплена кольорова, червона чи помаранчева цятка, або білими нитками; ще більше на півдні сріблом і золотом. У західних частинах України: Буковині, Галичині й Закарпатті вишивають різнокольоровими барвами. Там уводять усі кольори, але кожна місцевість має специфічні для неї взори і кольори.

Способи вишивання можна поділити на 1) мережку (нитки витягаються), 2) вирізування, яке з'єднується з настилуванням, 3) гладь чи настилування, 4) хрестикове вишивання. Ще є 5-тий спосіб спеціального настилування кольоровим шовком, який був дуже поширений у козацькій добі. Цим способом вишивали одяг жінок козацької старшини, а також простирала — наволоки; тоді вишивали шовком однієї барви з золотими нитками, кольор був червоний або зелений із золотом, а іноді і чорний; ці вишивки можна було бачити в Київському Музеї. Цей спосіб вживали також для церковних речей: старовинні воздухи, ризи, старовинні антиминоси. Їх вишивали таксамо — однокольоровими шовковими нитками чи сріблом і золотом. Тепер вишивають різнобарвно і тому цей спосіб вишивання втрачає свій старовинний специфічний стиль, свою сувору витриману красу. Його неправильно тепер прийнято називати церковним вишиванням. Мабуть правильніше було б його назвати стилем вишивки "козацької доби", чи "козацького барокко".

Так званий "полтавський" жіночий одяг прийнято брати за основу української жіночої ноші. Він складається з таких частин: сорочка, намисто, плахта, запаска (попередниця), пояс, корсетка, чобітки, вінок на голові у дівчат з стрічками, які прив'язані до нього, чи іноді стрічки пришивають до окремої стрічки, яку одягають навколо шиї разом із намистом, тоді стрічки спускають по плечах не з вінка, а, з шиї. Замужні жінки носять *огінок*, під який ховають волосся. Коли виходять десь далі з хати, то поверх очіпка пов'язують хустку. По сільських традиціях жінка на селі не може ходити простоволоса — це рахується соромом. Жінка, коли пов'язує хустку, то закриває всю голову; дівчина складає хустку і пов'язує навколо голови так, щоб потилиця з волоссям була відкрита, хоч вже тепер і вони закривають голову хусткою.

Ніколи не надягали блискучого дутого намиста, що називалося "буси", це носили на Московщині. У нас носять переважно коралі червоні, бурштинові, чи кам'яне намисто, іноді скляне, лите чи різане, знову таки не дуте; чи підробку під коралі, яка буває іноді дуже добра (як це можна бачити в Музеї Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпегу). На намисті носять дукач, це срібна монета з ушком, або спеціально зроблений срібний різаний образок, іноді позолочений, прикрашений камінцями, різнокольоровим склом на так само прикрашеній привісці. Їх раніше спеціально виробляли в Україні, бо ці дукачі дуже в нас любили.

СОРОЧКА

Сорочка має пишно вишиті рукави. На верху рукава вишивають звичайно дві поперечні полоси на *устваці* (*полиці*), ширшу до 3 часом і більше інчів. Друга поперечна полоса *підполізгзя* трохи вужча. Вздовж рукава вишивають візерунок в усю довжину, або окремі стилізовані квіти або зірки. *Полик і підполізгзя ніколи не вишивають тим самим узором*. Підполіччя пришивають до полика спеціальним способом (гл. рисунок). Спереду на сорочці мусить бути розріз (його не вишивають).

Край зігнутої матерії збирають хвилястою лінією; коли стягнути нитку, виходять головки.

Пришивають до полика (плеча) двома способами: за кінчик кожної головки, тоді між головками будуть дірочки; або нашивають зверху полика, тоді не буде дірочок.

Виріз навколо шиї збирають (він досить широко відкриває шию) і його обшивають вузькою вишитою лямівкою; на кінцях коло розрізу роблять дві петельки, в які протягають стрічку і зав'язують. Нижню частину на сорочці *подол* теж вишивають візерунком, іноді досить широким, часом до трьох інчів; він мусить бути видний з-під плахти чи спідниці (називається "лиштвою"). Взори на рукаві і лиштва мусять мати три різні візерунки. Український орнамент такий багатий, що дівчина завжди для ви-

шивання брала різні взори, щоб вони не повторювались і тільки, хто цього не знає, вишивав однакові візерунки, але цю нашу особливість завжди треба брати на увагу і пам'ятати, щоб ніколи не вишивати той самий взір!

Кінець рукава обшивають такою самою вузькою лямівочкою, вишитою як і на шиї. Перед тим рукав збирають досить вільно, щоб можна було дотягнути до ліктя і пишно спустити. Іноді верхня частина сорочки робиться окремо від долішньої; тоді долішня частина буває як спідниця і зветься *подолок*.

Сорочка може бути вишита різними способами, про які сказано вище. Тепер найчастіше вишивають хрестиками, бо це один із найлегших способів вишивання. Вишивають червоними і синіми, чи червоними і чорними нитками.

На жіночих сорочках Полтавщини дуже часто комбінували взори настилування і вирізування. Вирізування багато складніше і потребує вміння, але воно незвичайно гарне, бо тоді рукав видається прозорим мереживом, а вишивання білим по білому виглядає дуже шляхетно. Але для сцени звичайно вживають кольорових ниток, щоб було яскравіше і видніше.

ПОЯС І ЩОДЕННИЙ ОДЯГ

Пояси бувають широкі, ткані поперечними, досить яскравими полосками; іноді бувають гладкі, однобарвні, частіше червоні, іноді зелені та сині. Іноді тчуть зовсім вузький, тоді він зветься крайкою і прив'язує плахту чи запаску. Пояси бувають досить міцні — вовняні чи шовкові, — щоб добре тримали. До праці дівчата і жінки носили дві *запаски* — передню і задню; вони робились з досить сильної повняної матерії, чорного чи синього кольору, звичайно ткались дома, і корсетка до них не одягалась. Але і тут дівчата і жінки дуже пильнували, щоб виглядало гарно, напр. до двох чорних запасок, надягали ярко червоні коралі, яскраво-червону стрічку чи хустку на голову, червоний пояс і чобітки з червоними халявками і при цьому сіяючо біла сорочка. Це було так гарно, що, як у нас казали "очі вбирало", бо справді це все було підібрано з великим смаком. З-під запасок було видно лиштву сорочки, а при русі між двома запасками було видно сорочку.

Дівочий народний одяг

ПЛАХТА

Плахту одягають переважно у свята. Це продовгастий прямокутник до двох ярдів завдовжки, витканий квадратами (кратками) з зірками. Основа тканини буває: бавовняна, вовняна, чи особливо в святочних плахтах, шовкова. Тоді вони дуже легенькі і гарні; тло буває переважно червоне, але бувають і іншої барви, синьої, чи у старших жінок чорної. В кратах виткані зірки бувають кількох різних рисунків у цій самій плахті; зірки виткані різними кольорами; туди входять білий, жовтий, зелений, синій, чорний, дуже майстерно і з смаком підібрані. Одна половина плахти по довжині розпорена по середині, але не до самого кінця, а на кілька інчів (3-4) зверху зшита. При

одяганні складається в ширину по полам, при чому розріз приходить з-заду; з-під нього видно другу половину плахти, яка під розрізом виткана іншим способом, а власне поперечними, невеличкими, продовгастими прямокутниками, які і видно з-під розрізу. На кінцях плахти з-перед і з-заду пришиті китиці чи кутаси. В тому місці, де плахта перегнута на двоє, протягають крайку, чи тасьму, якою прив'язують плахту до стану, або пришивають тасьму до країв плахти і так її прив'язують. В Канаді є матерії ткані в клітку, з якої можна зробити дуже подібну до плахти обгортку, а якщо вишити зірки, які бувають на плахті, ручно, то подібність буде ще більша. Іноді матерію не перегинають вдвоє, а надягають як обгортку. З-перед надягають запаску (попередницю). Коли плахти нема, вживають широку складану або зібрану спідницю з гладкої або в дрібні квіточки матерії. В низу впоперек нашивають на спідниці кілька неблискучих кольорових або чорних полосок.

ЗАПАСКА (ПОПЕРЕДНИЦЯ)

Запаска буває ткана в поперечні полоси з переважно геометричним орнаментом, в досить яскравих кольорах; іноді вишита руками по кольоровій матерії. Її вишивають теж поперечними полосами, при чому з-низу вишивають ширшу, а догори все вужчими кількома полосами, в залежності від ширини вишивки. Рубець обшивають різнокольоровою вовною таких кольорів як вишивка. Кольор попередниці мусить бути відповідний до плахти і корсетки, але барви не мусять бути мляві, а повні: зелені, червоні, сині й інші, (попередниця не повинні бути білі і ніколи не можуть бути того самого кольору, що корсетка). Треба сказати, що в нашій народній ноші завжди були підібрані барви з великим смаком і всі окремі частини одягу гармонізували зі собою. Тисячолітня культура українського народу і його давні традиції відбилися на шляхетності вбрання і гармонії кольорів, як у жіночому так і в чоловічому одязі.

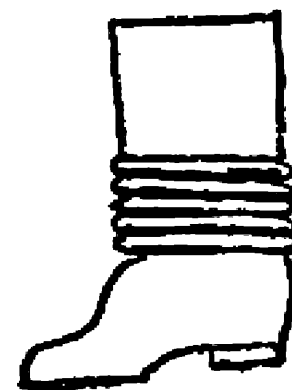
ЧОБОТИ

На будень чоботи носять звичайно чорні з пів-низькими закаблуками (влітку до праці і коло хати ходять звичайно босоніж). В

свята одягають сап'янці — так називають чобітки з спеціально виробленої шкіри "сап'яну, дуже м'якенької і легкої. Вони можуть бути різного кольору: червоні, жовті, зелені і їх також підбирають до одягу. Вони шились дуже майстерно, часто на високих закаблуках із срібними підківками, які під час танку гарно дзвонять і відбивають такт. Іноді їх роблять із трохи загнутими догори носками, іноді до чорних чобіт роблять червоні халявки.

Український чобіт

Московський чобіт

Тут ми мусимо пояснити, яка різниця між українськими і московськими чобітьми. На це мусимо вважати, щоб до українського одягу не надіти по незнанні московських чобіт. В українських чоботях халявки рівні, тільки злегка зморщені, як видно на рисунку. Халявки московських чобіт складені на гармонійку трохи вище кісточки вгору, а вже потім починається гладка халявка (гл. рис.). Чоловічі українські чоботи різняться тим самим. *Подол сорожки мусить прикривати верхній край чобіт.* (Між чобітками і сорочкою не повинно бути видно панчіх, як тут це іноді носять). Наші дівчата носили ще і пів-черевички з протягнутою червоною або зеленою тасьмою, але характерним є все ж високі чобітки.

КОРСЕТКА

Корсетку — безрукавку одягають коли зимністає, або в свята для врочистости; вдома коло господарства і в літі звичайно корсетку не одягають. Корсетки бувають прості і парадні, в залежності від матеріялу, з якого зроблені: оксамиту, шовку, парчі, вовни чи набойки з квіточками по чорному чи синьому тлі, чи перкалю. Корсетку звичайно

роблять на підшивці з легкої бавовняної матерії, щоб вона добре лежала. На будень вживають прості корсетки, а в урочистих випадках, парадні. Парадні святочні корсетки і звичайні до господарства мають цей самий крій. Верхня частина охоплює стан стисло, "обшикнуто", як кажуть наші дівчата. З-заду від стану вниз ідуть "вуса" — три, п'ять, сім. Три не так часто, частіше п'ять, а іноді роблять і сім. Вуси складають всередину і назовні. Кожна складка від стану вужча, до низу поширюється. На стані кожен вус закінчується трикутничком з іншої матерії, такої як обшивають інші частини корсетки і нашивають гудзик на кружечок з якоїсь ще іншої яркої матерії. Застібають корсетку з-перед з лівого боку на газки, від шиї до стану, а в середині прив'язують тасьмою до стану. По всій довжині рівно корсетку обшивають іншою матерією, яку вирізують трикутничками з іншої матерії як корсетка. Такими самими трикутничками обшивають виріз рукавів і навколо шиї. Іноді обшити можна і рівною полоскою, іншої барви, як корсетка. Обшити можна також хвилястою тасьмою, вузькою в 2-3 ряди (гл. рис.), але не золотою і не блиску-

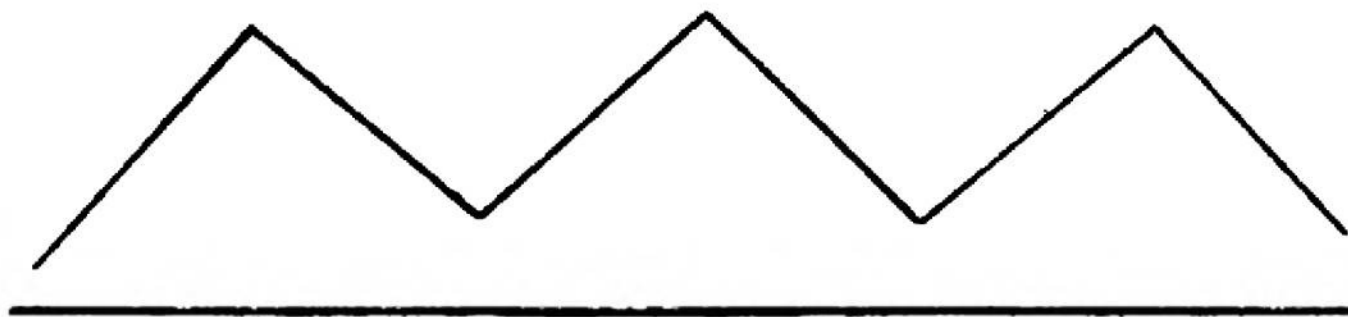
Хвиляста тасьма

чою. Корсетку звичайно не вишивають, особливо ніколи не можна вишивати блесками, чи блискузими намистинками, як тут іноді роблять і тим порушують строгу красу типового українського одягу. Стан корсетки завжди роблять трохи вище нормального стану (на пів до 1-го інча). Корсетки бувають довші чи коротші; звичайно міряють від шиї до стану і таку саму довжину беруть до кінця

корсетки, або таку довжину, як спущена рука. Низ корсетки звичайно нічим не обшивають. Іноді корсетки роблять майже до колін. Кишені з двох боків прикрашені так само як навколо шиї чи рукавів.

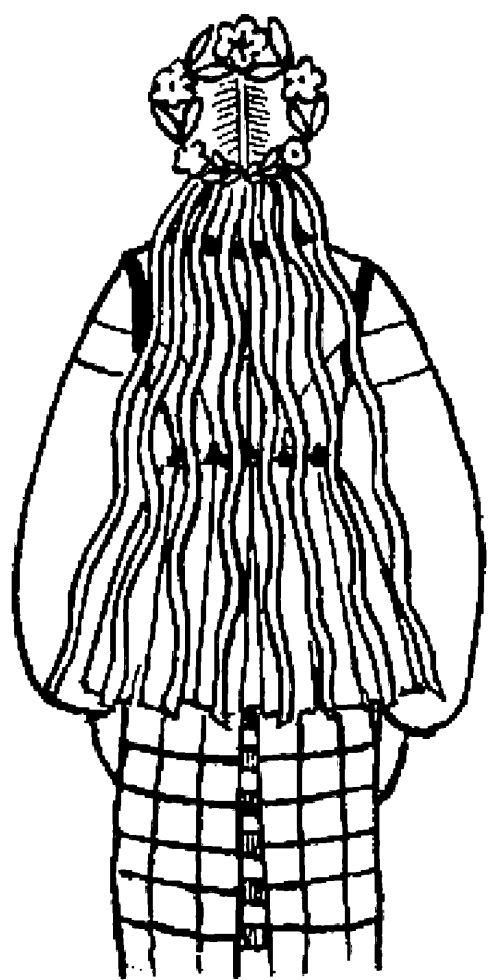
Дівочий народний одяг з-заду

Розмір трикутників - зубців до корсетки нормальної величини

ВІНОК

Вінок спереду звичайно роблять трохи вищий, ніж з-заду. Стрічки від вінка спускають по спині до кінця корсетки, іноді й нижче і не завертають наперед.

Дівчина у вінку з-заду

Стрічки мусять бути повних кольорів, виразні, яркі, не ніжно блакитні чи рожеві, а червоні, зелені, сині, жовті.

В Україні вони були виткані шовком різними квітами, також в ярих барвах. Кількість стрічок може бути різна. Звичайно молода носить їх багато. Зачіска завжди мусить бути гладка, в одну чи дві коси, розділ посередині.

Тому, що тут майже в усіх волосся наондульоване (покучерявлене), то треба пригладити і зробити посередині стежечку - доріжку (розділ), а кучері підкласти під вінок, щоб їх не було видно, з-заду наондульоване волосся залишити й закрити вінком і стяжками, а не пускати кучерями спереду й ззаду, як це тут постійно роблять!

Як уже одягати українське вбрання, то треба притримуватись наших способів одягання й зачісування і показати чужинцям, що ми відносимось до нашого костюма і наших традицій із повагою, що ми плекаємо й підтримуємо їх.

Наш нарід витворив одяг і має давні традиції, що їх передавалися поколіннями від матері до доньки, і правила, як його треба одягати. І коли ми одягаємо костюм, мусимо продумати всі подробиці, щоб гармоніювало одно з одним, не різало ока, щоб не було начеплено нічого зайвого, що до костюму не йде, і дівчина тоді буде виглядати гарно як квіточка. Замість вінка наші дівчата часто пов'язували навколо голови стрічку, а тоді по обох боках голови над ухами давали одну квітку, або китичку квітів, що заміняло вінок; це також дуже гарно. Дівчина вибирала з цих прикрас голови або те, що більше підходило до обставин, або те, що їй було більше до лиця, стяжки тоді спускались від шиї. Іноді пов'язували одну стрічку без квітів.

Коси іноді укладали навколо голови, як вінок і іноді їх уквітчували квітками. Коси заплітали на різні способи, іноді дуже складні, тоді волосся ділили не на три частини, як звичайно, а на багато і їх дуже майстерно переплітали.

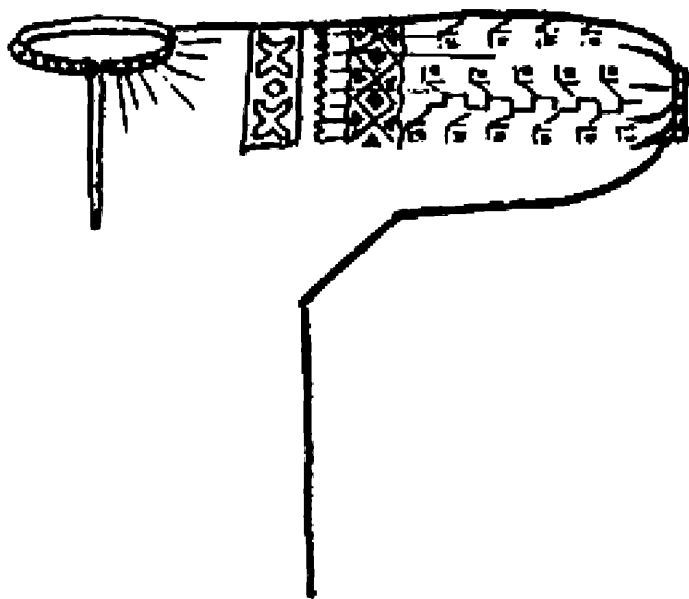
Дівчина з стрічкою і китицями квіток по боках голови

КРІЙ СОРОЧКИ

Старовинний крій сорочки, який зберігся й до цього часу, характерний тим, що має всі прямі лінії по прямій нитці, ніде не вирізано по скісній нитці, як це ми бачимо в сучасному одязі, а все прямокутники.

Сама сорочка, уставки (полики), рукави, ластка (клинці або вставка під рукавом) — все шилось по прямій нитці, при чому не просто зшивали, а завжди спеціальним стібом, то ялинкою, то настилуванням, то мережкою, то ще якимсь іншим способом. Часто кожна жінка придумувала свій спосіб, щоб він прикрасив сорочку. На рисунку можна бачити всі частини сорочки. Спереду по середині розріз, закладений рубець часто прошивали мережкою, дуже вузькою, білими нитками, а іноді він був просто обрублений.

Навколо шиї збирали в один раз, чи частіше рівенько кілька разів і обшивали по зібраному вузькою вишитою лямівочкою і робили дві петельки, як сказано раніше.

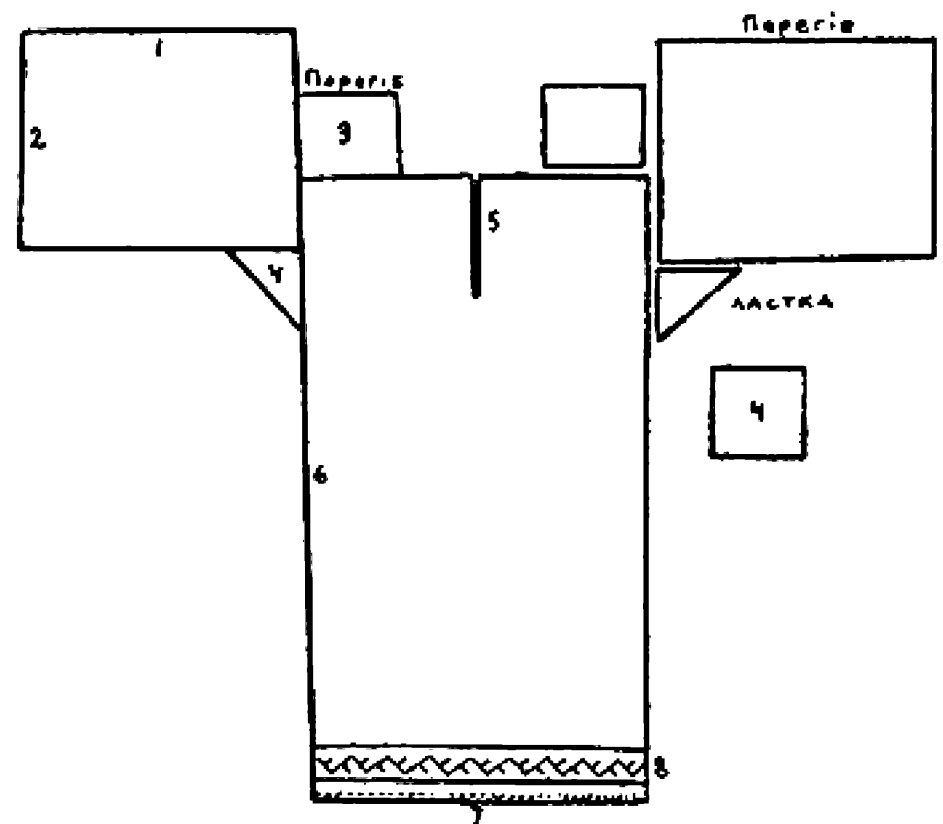

Частина сорочки з рукавом

Рукави збирають головками, морщенням, чи іншим способом зверху, а внизу також збирають і обшивають лямівкою. Ластка (клинці) вставлена між рукавом і сорочкою для того, щоб сорочка була вільна і ніде не тягнула, і щоб рукав був широкий і вільний.

Лиштва може бути вишита різними існуючими способами: вирізуванням, настилуванням мережкою з хрестиками, іноді комбінують вирізування з настилуванням, хрестики з мережкою і інше.

На подолі рубець прошивають мережкою або іншими стібами (гл. нижче).

Пояснення до рисунка

1. Довжина рукава залежить від довжини руки, приблизно рукав має 18 інчів, а полик (уставка) (3) 8 інчів — разом 26 інчів.
2. Половина ширини рукава є 12—14 інчів (разом 24—28 інчів).
3. Половина ширини полика (уставки) повинна бути $4\frac{1}{2}$ —5 інчів (разом 9—10 інчів).
4. Ластка (клинці) це квадрат від $3\frac{1}{2}$ —4 інчів.
5. Розріз сорочки має 5—6 інчів.
6. Половина ширини сорочки є звичайно 24—26 інчів, хоч може бути і ширша, в залежності від фігури.
7. Довжина сорочки залежна від росту особи.
8. Ширина лиштви буває від 2—3 інчів.

КРІЙ КОРСЕТКИ

Загальний крій, який би всім підходив, дати неможливо. Корсетка мусить добре лежати на фігурі і підкреслювати стан, тому кожна, що збирається шити корсетку, мусить мати точну міру і країти відповідно до неї.

Тут ми даємо крій на фігуру ч. 14 (size 14), але і його, як шити, треба перевірити по фігурі і відповідно виправити.

Вовняного матеріялу, шириною 54 інчів треба 2 до 2½ ярдів, якщо вужча, то треба додати матеріялу. Якщо обшивати зубцями, то треба коло одного ярду матерії на зубці, шириною 36 інчів. Зубці не роблять широкими, висота їх не більше одного інча. Зубцями обшивають перед корсетки, по довжині, навколо шиї, рукавів, та кишені.

Треба сказати, що в деяких місцевостях обшивають корсетку ще і внизу таким самим, як навколо шиї і рукавів, але це роблять далеко не всюди, тому що різка поперечна полоса, яка перетинає фігуру, робить її коротшою і грубшою, що дівчата дуже добре розуміють і цього уникають.

Перш, ніж приступити до крою, ми мусимо ще раз нагадати, що корсетка завжди запинається з лівого боку, ніколи з правого, як це зроблено на деяких малюнках, в останнім часі в журналі "Наше Життя", Філадельфія. На обкладинці нарисована дівчина в корсетці, яка має застібку з правого боку. Або в прекрасно виданій книзі по англійськи: *Union Arts*. На першій фотографії, де крім того що застібка з правого боку, ще й запаска одного кольору з корсеткою, чого в нас також не робиться.

Взагалі треба завважити, що не тільки український одяг, а і всі жіночі одяги застібаються з права наліво.

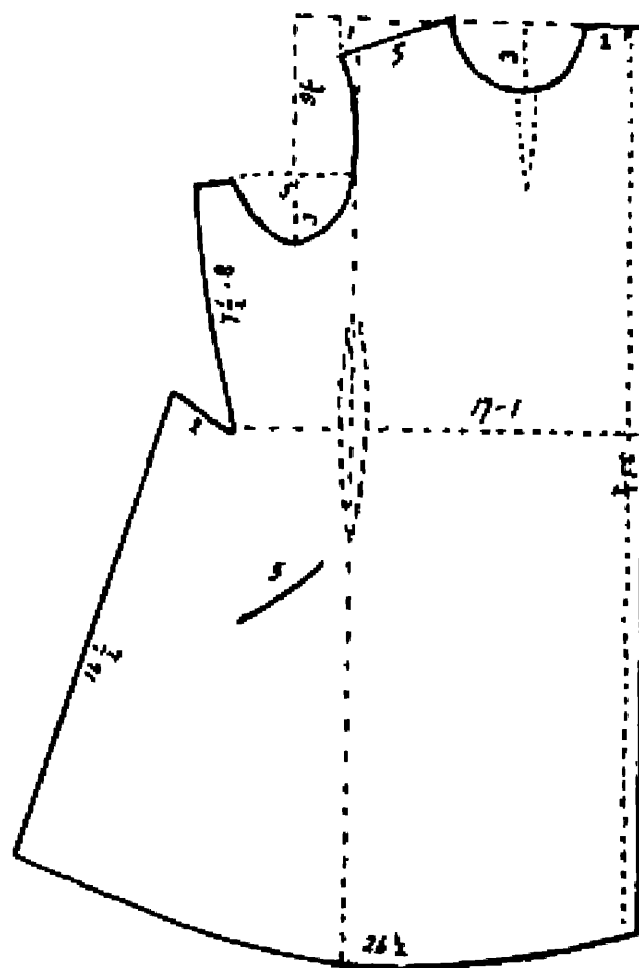
Іноді (дуже рідко) роблять застібку в корсетці по середині. Але в цьому випадку, як і при застібці з лівого боку, корсетка ніколи не має бути розстібнена.

Пояснення до рисунків

I. Правий перед

Довжина — 33½ інчів

Ширина в стану — 17 інчів мінус витинка

Перед — права половина

Довжина боку — 7½—8 інчів

Довжина від стану до низу — 16½ інчів

Ширина внизу — 26½ інчів

Довжина плеча — 5 інчів

Скосити плече на 1 інч

Виріз шиї між плечима (по прямій лінії) 5½—6 інчів.

В глибину 3 інчі (виріз шиї)

Кишення зправа скосо вирізана на 5 ін.

Відступ кишені від стану — 4—5 інчів, від боку 6—7 інчів

Висота вирізу рукава від прямої лінії — 9 інчів

Ширина вирізу рукава — 5 інчів

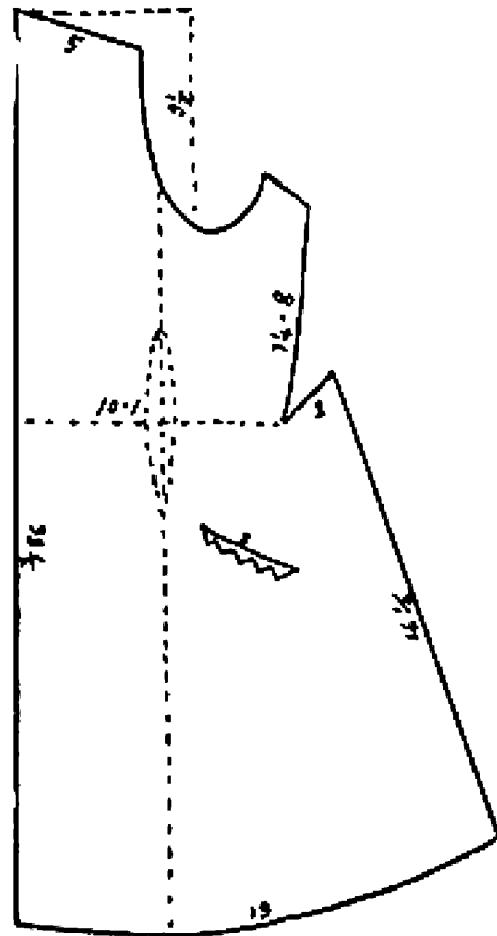
Від вирізу шиї допереду — 2 інчі

Витинка від шиї вниз робиться тоді, коли виріз заширокий

Витинка на стані робиться по прямій лінії від вирізки рукава додолу.

II. Лівий перед

- Довжина — $33\frac{1}{2}$ інчів
Ширина в стану — 10 інч. мінус витинка
Довжина боку — $7\frac{1}{2}$ — 8 інчів
Довжина від стану до низу збоку — $16\frac{1}{2}$ інчів
Ширина внизу — 19 інчів
Довжина плеча — 5 інчів
Скосити плече на 1 інч
Висота вирізу рукава — $9\frac{1}{2}$ інчів від прямої лінії

Перед — ліва половина

III. Ліва половина спини

- По прямій нитці зверху до низу довжина — 33 інчів
Довжина зверху до стану — 13—14 мінус 1 інчів
 $\frac{1}{2}$ ширини спини нижче плеча — $7\frac{1}{2}$ ін.
Плече — 5 інчів
У стану — $3\frac{1}{2}$ інчів
Довжина вигнутого боку — $10\frac{1}{2}$ інчів
Від стану вниз — 17 інчів
Від середини стану вниз — $16\frac{1}{2}$ інчів
Ширина внизу — 19 інчів
Така сама половина спини має бути з правого боку.

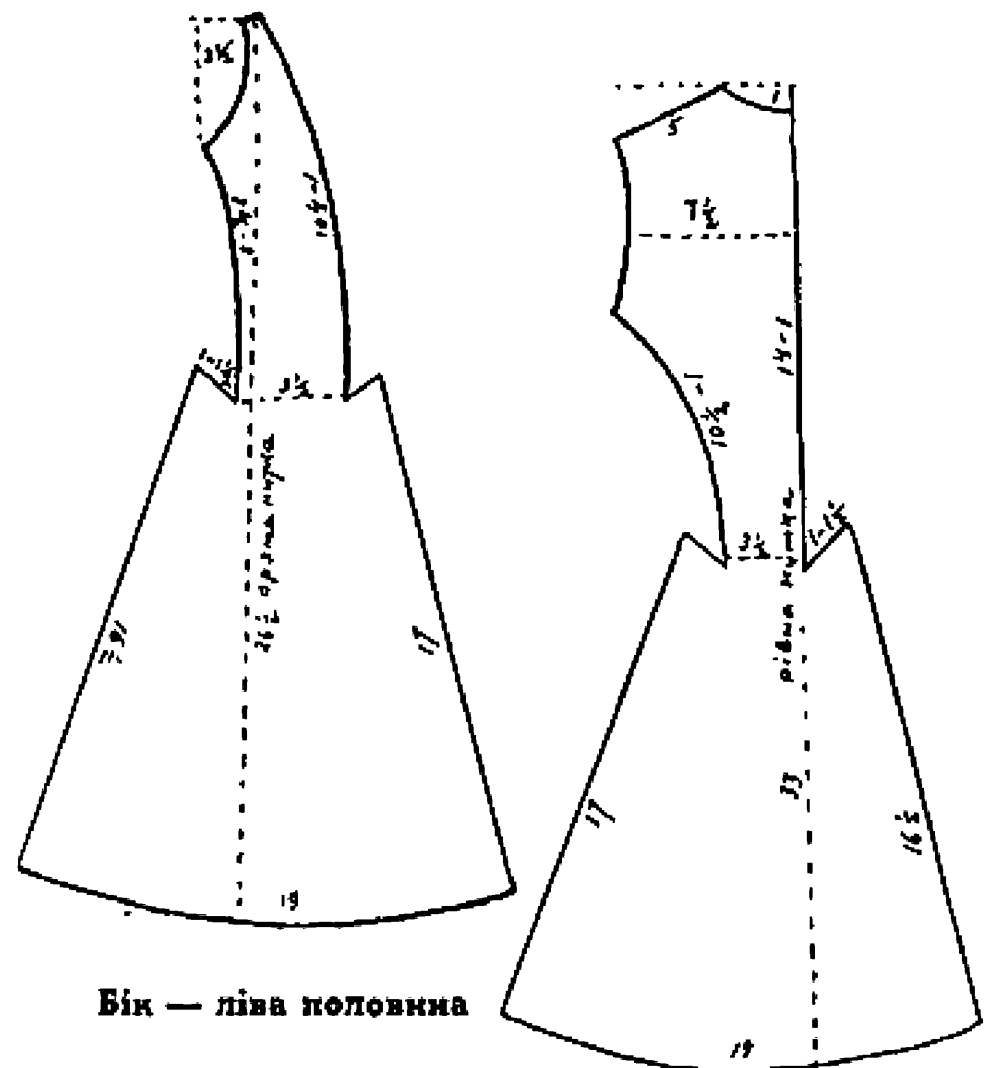
IV. Лівий бік

- Від вищої точки до низу по прямій нитці — $26\frac{1}{2}$ інчів
Довжина вигнутого боку зверху до стану — $10\frac{1}{2}$ інчів
Коротша вгнута лінія боку — $7\frac{1}{2}$ інчів
Сторона, що пришивається до спини, від стану вниз — 17 інчів

- Сторона, що пришивається до переду від стану — $16\frac{1}{2}$ інчів
Ширина стану — $3\frac{1}{2}$ інчів
Скіс вгорі — $3\frac{1}{2}$ інчів.

Від стану на сторони крій іде вгору, на $1-1\frac{1}{2}$ інчів, це щоб склади добре лягали. Всюди рахуємо лінію згори до стану без одного інча — це тому, що лінія стану українського одягу (корсетки) мусить бути трохи вища, ніж нормальний стан.

Всі розміри дані вже з додатком на заложення і на вшиток в правому переді одмічено. З-заду всі шви від стану вгору і вниз закладати так, щоб розміри між швами були

Бік — ліва половина

Спина — ліва половина

однакові і розміри складок (вусів) також однакові (Гл. вище). Як склади закінчувати трикутниками (гя. тамже).

При цьому висловлюю свою подяку шановним паням Ф. Коссар і Т. Кошиць за поради до вище поданого крою корсетки.

ВЗОРИ ДО НАРОДНЬОГО ОДЯГУ

Пояснення до таблиці ч. I

Числа 1, 2, 3, 4 і 5 можуть бути вишиті на уставці (полику). Чч. 6, 7, 8 і 9 можуть бути вишиті на підполиччі (верхній частині рукава). Чч. 10 і 11 (гя. нижче). Чч. 12, 13, 14 і 15 зірки на рукави, при чому комбінувати їх по парах — чч. 12 і 13, або 14 і 15. Як хотіти мати зірку меншу (їх легко зменшити), можна не вишивати останнього квадрата і точки, або ще більше відняти з проміння зірки. Далі ідуть дрібні візерунки за літерами а, б, в, г, г, д, е, є, ж — цими візерунками обшивають лямівку навколо шиї і рукавів.

На попередниці (запасці) нижня поперечна полоса може бути вишита візерунками чч. 1, 2, 3, 4 і 5, друга поперечна полоса чч. 6, 7, 8 і 9, третя чч. 10 і 11, четверта якимсь із дрібних візерунків за поданими літерами.

Радимо притримуватись такої комбінації взорів: геометричний орнамент об'єднувати з геометричним, а рости́нний із рости́нним. Напр. чч. 1, 2 і 4 на уставку комбінувати з ч. 6 на підполиччя і з зірками чч. 12-13 або чч. 14-15 на рукавах, а чч. 3 і 5 на уставку вишивати з чч. 8 і 9 на підполиччя, на рукаві вишивати зірки або продольні полоси (три), з чч. 7, 8 і 9. Тоді підполиччя можна не вишивати, а тільки уставку. В Україні іноді так вишивають.

На запасці (попередниці) комбінація взорів мусить бути така сама. Тому, коли вишиватимемо чотири поперечні полоси, то нижня буде чч. 1, 2 або 4, друга ч. 6, третя ч. 10 або 11, а четверта — дрібні візерунки за літерами г, г, ж. А коли візьмемо рости́нний орнамент чч. 3, 5 на нижню полосу, то на другу ч. 7, на третю чч. 8, 9, а на четверту за літерами в, е, ж. Якщо запаска з вовняної матерії, то скорше і легше її вишити вовною — настилуванням (гладдю), тоді вона виглядатиме як виткана, тільки треба взяти велику канву і можна навіть сполучити настилування з хрестиковим візерунком чч. 3, 5 — 7, 8, 9 і т. д.

Загалом комбінації орнаментів можуть бути різні, але ліпше придержуватись вище ска-

заного, себто брати на одну річ або геометричний орнамент, або стилізований квітковий. Ще раз підкреслюємо: *ніколи не вишивати однакових узорів* на уставці, на підполиччі і на лиштві сорочки, а також мусять бути *інші* взори на запасці, і всі різні. Український орнамент такий багатий, що не потребує повторення.

Коли вишивати дитячу сорочечку, то на уставку можна дати вужчий візерунок чч. 7, 8, 9, 10, 11, і або зменшені зірки на рукаві чч. 12, 13, 15, забравши їх проміння або три продольні смужки пустити впродовж рукава.

До дитячого одягу треба сказати, що він простіший, ніж у дорослих, — корсетку одягають дуже рідко, частіше просто сорочечку, спідничку (не плахту), запаску і пояс, на голові стрічку, або маленький віночок із кількома стрічечками з-заду. В Україні робили ще й чобітки, але тут можна взути червоні або чорні черевики з протягнутою червоною, або зеленою тасьмою на босу ніжку або червоні панчішки.

На жаль, ми тут можемо дати тільки взори на вишивання хрестиком; цей спосіб тепер частіше вживають. Інших рисунків до вишивання, як настилування, занизування, мережку, вирізування дати, на жаль, тут не можемо.

Пояснення до таблиці ч. II

Числа 1, 2, 3, 9 і 12 можуть бути вишиті на уставці (полику). Чч. 3, 4, 10 і 11 можуть бути вишивані на підполиччі (рукаві). Якщо вишивати тільки уставку, а підполиччя не вишивати, то треба брати ширші взори як: 3, 4, 10 і 11. Тоді вздовж рукава пустити кілька рядів числа 9, або 13. Вздовж рукава можна пустити ч. 6, але додати квіточки, одну за одною рядочком в довжину до кінця рукава, а в ширину 4 чи 5 полосок квіточок — тоді рукав виглядатиме пишно.

По рукаві можна розкидати зірки чч. 8 і 14 на переміну, або квіти чч. 5 або 15, чи 7 або

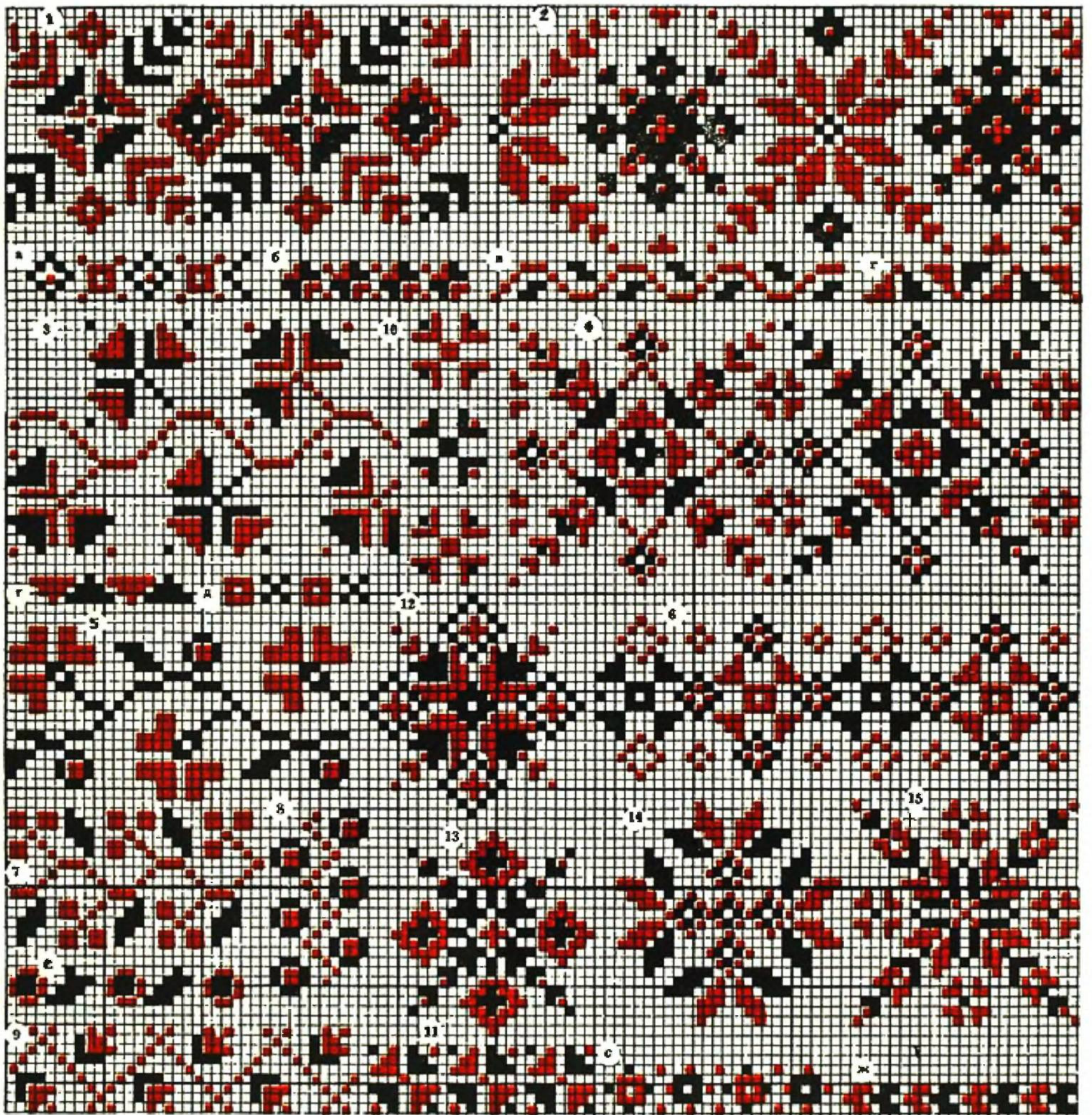

Таблица ч. I

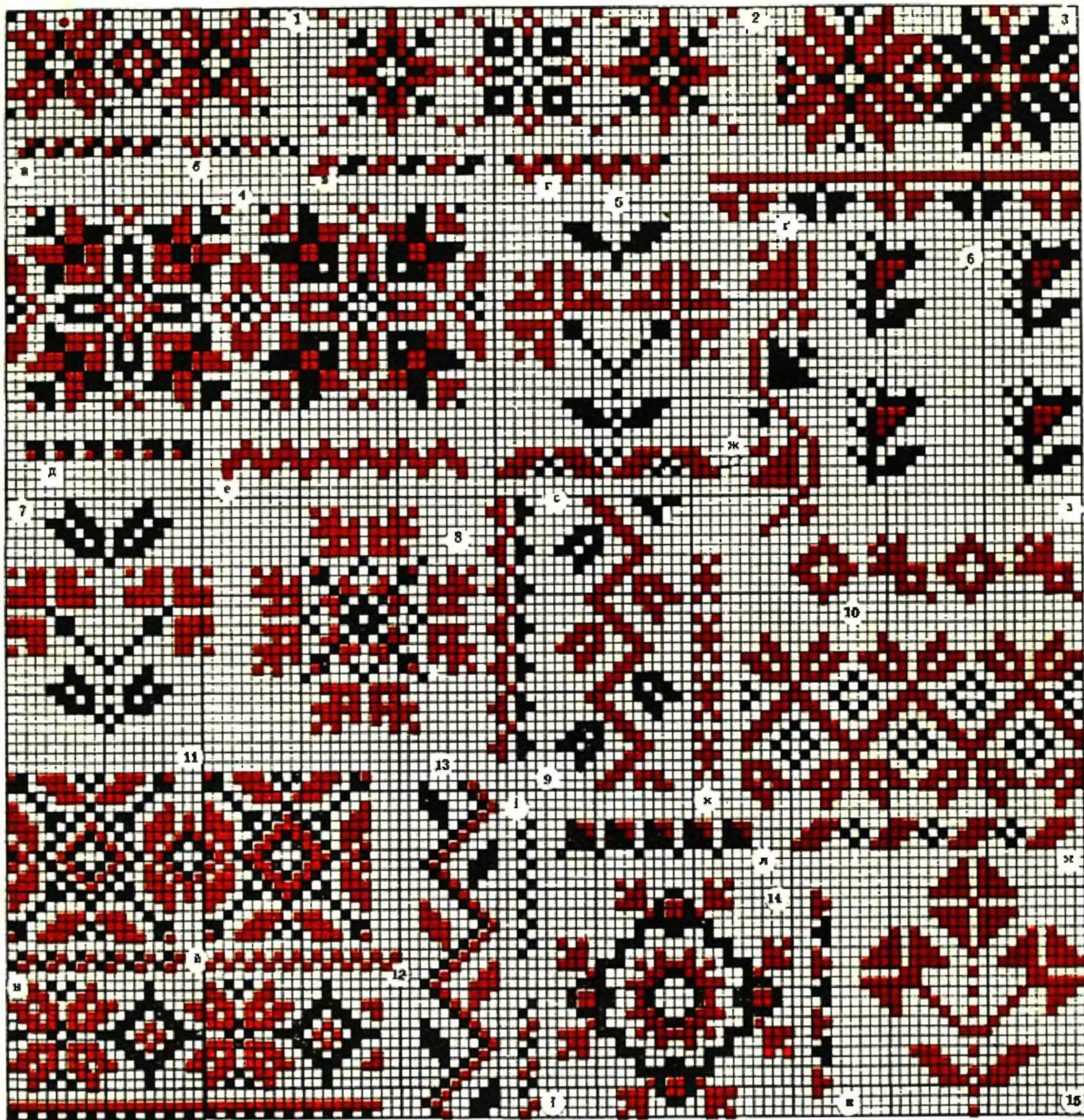

Таблица ч. II

15, впродовж рукава одну за одною квітку ч. 5 або ч. 7 і ч. 15.

Літери а, б, в, г, д, е, ж, з, и, й, і, ї, к, л, м, н можна вжити для закінчення взорів на уставці або підполиччі, а зовсім вузькі як: а, б, в, д, и, й, і, ї для лямівки навколо шиї або рукавів. Для дитячої сорочечки треба брати вузьчі взори для уставки, в залежності від величини сорочки (років дитини), а підполиччя можна зовсім не вишивати як сорочечка мала; по рукаві розкидати зірки, які зменшити, як сказано в таблиці ч. І (відкидаємо зовнішні крайні листочки зірки і лишаємо зовсім маленьку середину), або можемо пустити вздовж рукава вузький візерунок як: е, ж, з або ч. 13.

На запаску на нижню ширшу полосу можна взяти чч: 7, на другу 3, на третю 2, а на четверту одну з полос позначених літерами, тільки таку, щоб взір ішов у два боки, а не в один, наприклад: е, е, ж, з, к (не г, г), або на нижню ч. 10, другу ч. 9, треттю ч. 13, на четверту полосу якийсь взір з літер. Для дитячої запаски брати вузьчі полоски як: чч. 1, 2, 9, на нижню, на другу — ч. 13, на третю котрусь із літер.

Лиштву (подолок) внизу сорочки можна вишивати кожним узором, тільки таким, що ні на рукаві, ні на запасці ще не вишитий.

ЧОЛОВІЧІ ШАРАВАРИ*)

Чоловічі шаравари-штани народнього одягу не крають тут у Канаді так як у нас в Україні. Тут, на жаль, їх шиють як московські шаравари, тільки роблять ширшими. В українських шараварах головне — це матня (вставлений чотирикутник із матерії між ногами).

Сучасні модерні чоловічі штани і московські шаравари робляться так, що мають між ногами переділ, кожна ногавиця (штанина) іде окремо, тільки нагорі обидві ногавиці сходяться, тому при ходженні ми бачимо кожную ногу окремо. В українських шараварах простір між ногами не мусить бути видний, ногавиці не ідуть кожна окремо, а є чимсь цілним,

*) З уваги на те, що мало кому відомий правильний крій українських шараварів, подаємо ці додаткові інформації.

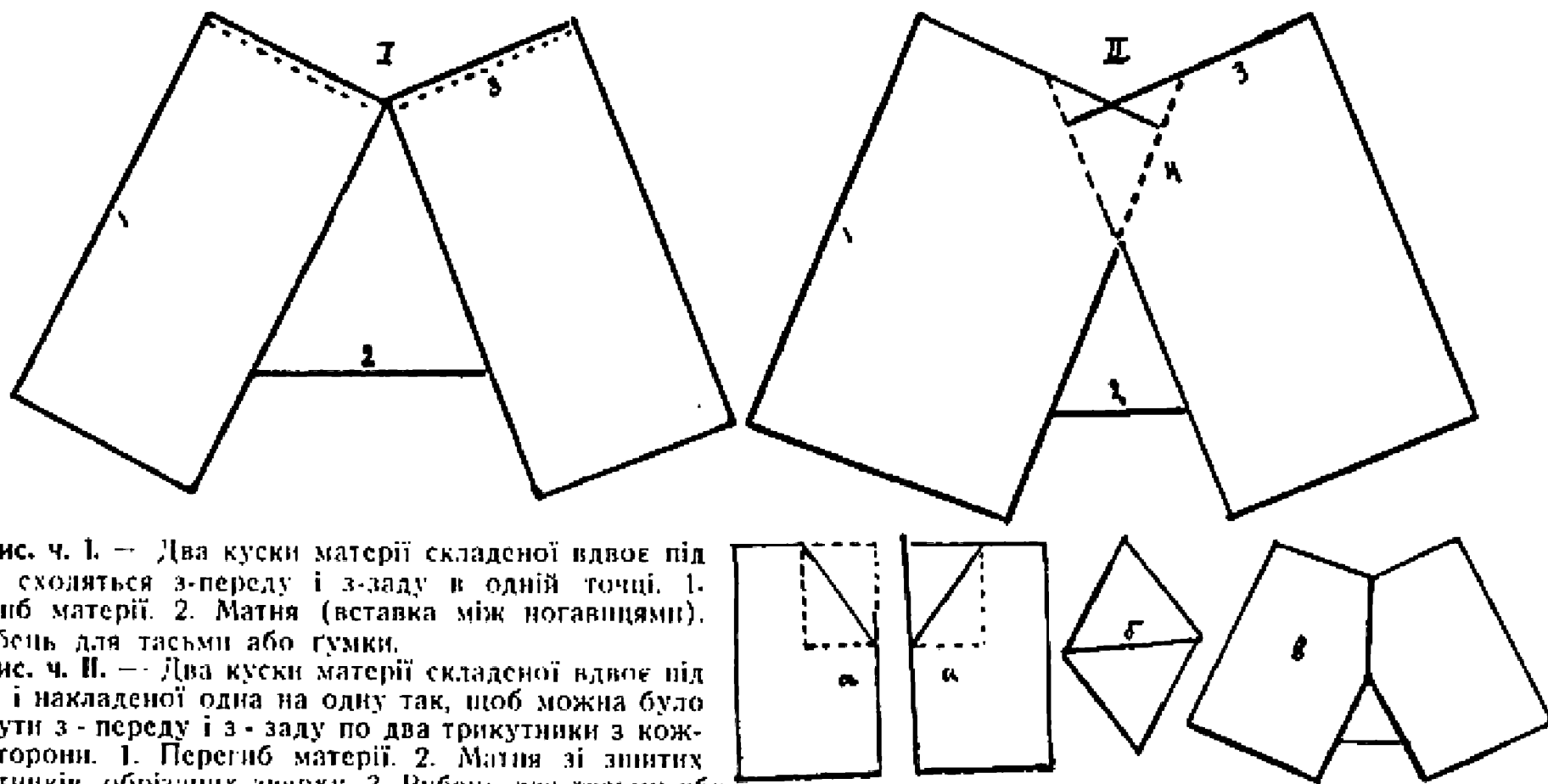

Рис. ч. I. — Два куски матерії складеної вдвоє під кутом схоляться з-перед і з-заду в одній точці. 1. Перегиб матерії. 2. Матня (вставка між ногавицями). 3. Рубець для тасьми або гумки.

Рис. ч. II. — Два куски матерії складеної вдвоє під кутом і накладеної одна на одну так, щоб можна було відігнути з-перед і з-заду по два трикутники з кожної сторони. 1. Перегиб матерії. 2. Матня зі зшитих трикутників, обрізаних зверху. 3. Рубець для тасьми або гумки. 4. Перегиб матерії для трикутників. а) Як треба загнути трикутники, б) Вставка між ногавицями (мат-

ня). в) Як треба зшивати штани, коли вже трикутники відрізані.

тому при ходженні це ніби спідниця закладена в чоботи. І це завдяки матні, куску матерії, вставленої між двома ногами. Тут, на виступах хору, чи в театрі, коли дивишся на чоловічі шаравари, то ніби гарно лежать, мають гарні складки, але це тільки, як хлопці стоять на місці і не рухаються, але як тільки вони починають іти, зразу ріже око те, що кожному ногу видно окремо, як у московських шараварах. Цю помилку ми бачимо навіть у театральних постановках, гарних малярів і знавців українського народнього костюма, а це тому, що треба знати, як краяти ці шаравари. Зрозуміло, що чоловіки можливо і не звертають уваги на ці дрібниці чи просто не знають як вони мусять виглядати і як краяти матерію на шаравари, щоб не було цієї помилки, що кожному ногу видно окремо як у московських штанах.

Є два способи крою українських шараварів. I) Беруть два куски досить широкої матерії, кожен кусок складають по довжині вдвоє (довжина матерії міряється для кожної ноги від пояса (стану) до землі). Два відрізані куски матерії кладуть під кутом, а як матерія не дуже широка, то складають так, щоб два протилежні від перегибу куски зійшлись вгорі, з-перед і з-заду в одній точці (гл. рис. I), а в кут, який при цьому виходить, вставляють між ногами чотирикутник, що по довжині, коли міряти від пояса, мусять доходити до гобіт.

Якщо матерія досить широка, то її складають так само в два куски в довжину і вгорі від стану з двох сторін загибають трикутники вужчі або ширші, в залежності від ширини матерії, але з таким розрахунком, що вирізані і зшиті трикутники творять чотирикутник, який, вставлений між ногами, мусять дійти до висоти чобіт і робить потрібну матню (гл. рис. ч. 2).

Є ще третій спосіб, як краяти й шити шаравари. Тут також два куски матерії складають по довжині, як у перших двох способах, їх не кладуть окісно, але паралельно і в середину вставляють довгий прямокутник, який і робить матню. Ці штани краще робити з тоненької матерії, — вовни або шовку, бо на стані виходить забагато збірок (гл. рис. ч. 3). Якщо матерія широка, її можна зшити з двох боків, тоді вирізується матню, а не зшивається (гл. рис. ч. 4). І в цих шараварах матня доходить до висоти чобіт.

Зверху у стані в штанах закладають рубець, в який в Україні вставляли очкурець (це тонкий, міцний і довгий кусок необробленої чи обробленої шкури); його зав'язували з-перед і на ньому тримались шаравари. Тут очкурців нема, тому можна вставити тасьму чи простіше сильну гумку, бо всеодно зверху одягають пояс, то не буде видно.

Від ногамиць на стані нічого не обтинати, хоч на перший погляд в чч. I і 2 це може зда-

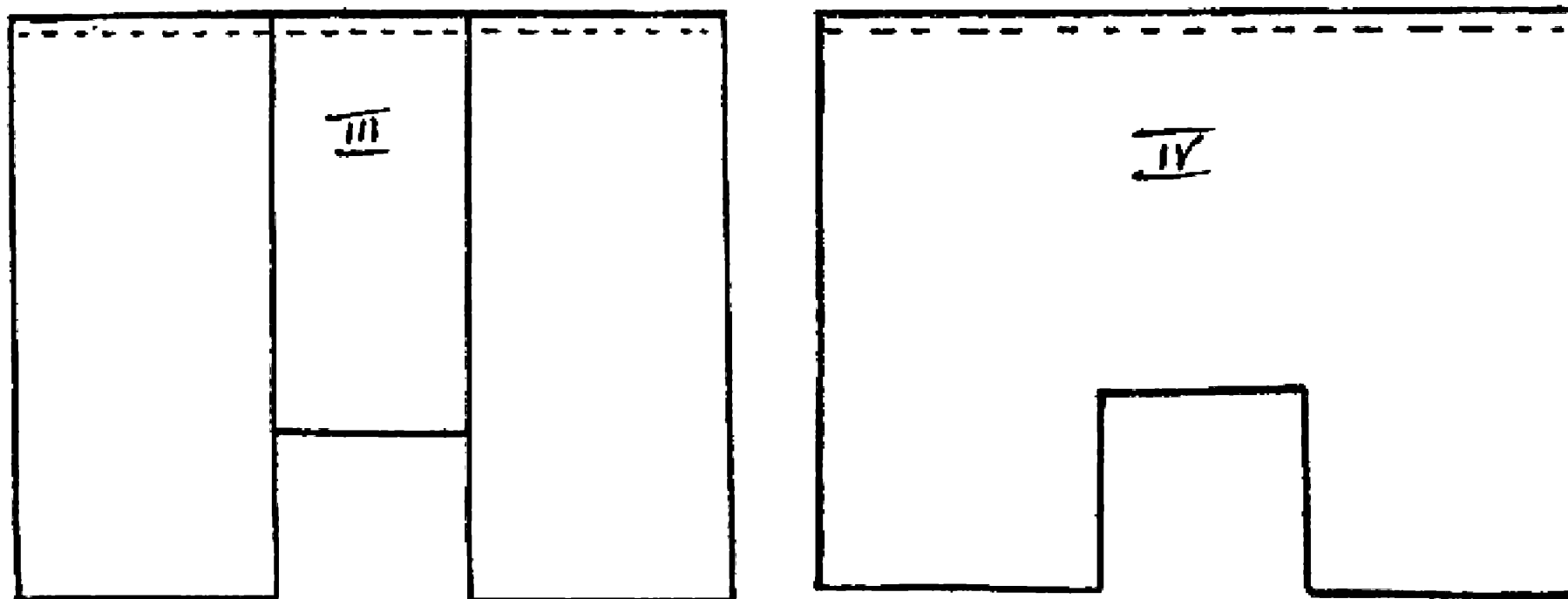
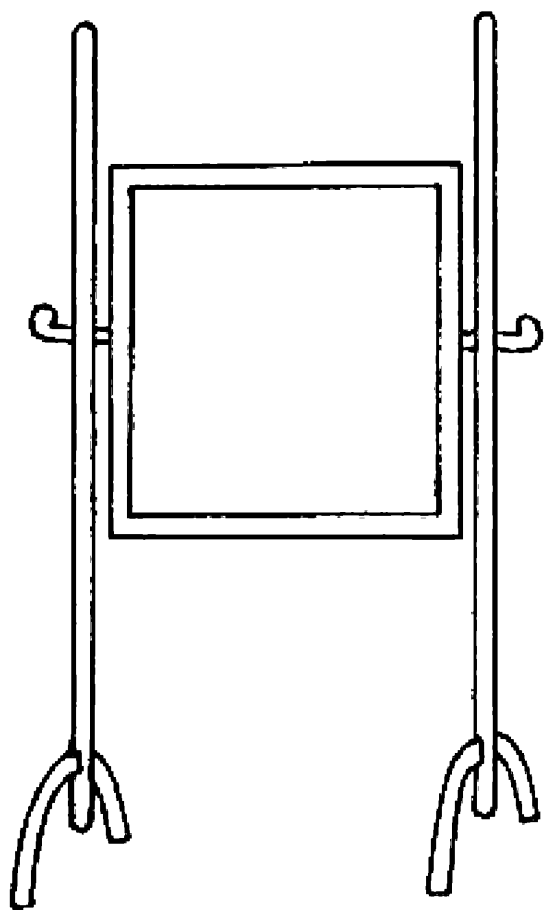

Рис. чч. III. і IV. — Крій шараварів по прямій нитці.

ватись потрібним. Шаравари чч. 1 і 2 лежать на фігурі ліпше, бо менше збірок у стані. Чч. 3 і 4 є старшого походження.

У нас частіше робили шаравари з тонкої вовняної матерії, яка давала такі гарні і м'які складки. Тут часто роблять з неприємно блискучого атласу (сатини), це ніколи не треба робити. Шаравари мусять бути повних кольорів — сині, червоні, зелені, а не блідих, як блакитні і т. п. Шаравари повинні бути широкі, як у нас говорили, "широкі, як Чорне море". Кожні вже пошиті шаравари можна легко справити, якщо лишилась така сама матерія. З неї зробити матню і вставити між ногавиці.

П'ЯЛЬЦІ

П'яльці

Українська жінка любила прикрашати вишиваними речами своє мешкання. Вишивали селянки, міщанки, хуторянки, дідички, і ми могли бачити, коли ще не були зруйновані й знищені садиби на хуторах дідичів, майже в кожній родині "п'яльці", на яких наші прабабусі, бабусі, а іноді і мами вишивали шовками картини, сцени з життя, образи,

квіти, орнаменти. П'яльці це невеликий екран з рамою, який стояв на двох точених ніжках, з двох боків він був прикручений двома дерев'яними гвинтами до ніжок, і його можна було двигати і ставити, щоб було зручно вишивати. На екран натягався матеріал для вишивання*)

*) В нашому старому домі в Харкові зберігались такі п'яльці, хоч на них уже ніхто не вишивав. Мені було дуже приємно, коли приїхала до дому Антоновичів у Києві і там на горниці, між старими меблями теж знайшла п'яльці, а в домі багато праць, вишитих руками п. Варвари Антонович, матері мого чоловіка — килими, рушники та інше.

НАШІ ТРАДИЦІЇ

У селян також завжди було багато вишиваних речей. Коли зайти до хати і попрохати стару бабусю показати свою скриню, звичайно вони дуже радо це робили, коли бачили, що хтось дійсно цікавиться і любить ці речі, відчиняли свою скриню і починали показувати своє добро, свої цінності. Зверху звичайно лежало звинене ручно ткане полотно, яке приємно пахло. Потім показували рушники, хустки, сорочки, і нарешті доходили до одягу, який вони самі приготували собі "на смерть". У далеку дорогу, на той світ, мусіли вони бути гарно, урочисто вбраними в найліпший одяг. Всі в хаті знали, що це бабуся "на смерть" приготувала. А там були такі чудові речі, так пишно вишиті! "На смерть" старі жінки вишивали білим по білому...

Дивися на ці, такі гарні речі, такі прекрасні наші взори і думаєш: як проста, малоосвічена жінка, селянка може зробити таку красу, таку досконало витриману мистецьку річ!? Це могло бути тільки завдяки нашій тисячолітній культурі, нашій такій довгій традиції, яка передавалась від матері до доньки, яку сприймала донька з пієтетом, яку вона плекала далі, і передавала слідувачим поколінням... І починаєш розуміти, що культура й освіта це дві різні речі, які дуже часто не ідуть у парі. Наші селяни бували неосвіченими, часто неграмотними, а разом з цим дивуємося їх культурності, і можна це пояснити тільки традиціями, тисячолітнім існуванням народу.

Але все ж таки ставимо собі питання, як жінки доходили до цих взорів, що їх ми бачимо? Здається, що саме полотно, ткане рівними квадратами, дає можливість будувати візерунки такі різні, такі неподібні один до одного. Це питання мене дуже цікавило. Попробувала зробити два однакові візерунки на краткованому папері, але замалювати в кожному з них інші частини, а решту лишити незамальованою і дуже цікаво побачити, як це зовсім змінює взір, а якщо ще додати трохи інших елементів орнаменту — то взір вже буде зовсім відрізнятись від попереднього. Може і вони доходили до різноманітності орнаменту таким підходом, таким способом.

Після всіх поневірянь і трагедій українського народу виселенці і втікачі розсіялись по всьому світу. Всюди з собою вони несли і свою культуру.

Перші українські поселенці приїхали до Канади понад 60 років тому. Приїхали родини, бабусі і мами, попривозили частину речей вишиваних ще на рідних землях, також привезли свою велику любов до рідної вишивки, яку передали і слідуєчому поколінню. Ми бачимо і тут, у Канаді, майже в кожній українській хаті вишивані речі: рушники, серветки, скатертини. На цих речах іноді видно чужі впливи, але загалом українська вишивка далі плається і на виставах дивує чужинців своїм оригінальним складним орнаментом, своєю різноманітністю, багатством, традиційною красою і вибагливою технікою. Але мусимо сказати, що не тільки жінки, які є завжди більш консервативні і більш плають традиції, а також і чоловіки піонери привезли сюди старі традиції і любов до свого рідного. Коли ми подивимося на перші фарми-хутори, побачимо, що хати збудовані в українському стилі і в українських традиціях і переносимось думками в Україну. Коли ми подивимося на дерев'яні церкви по західних провінціях, побачимо, що це той самий стиль української церкви, до якого ми звикли і що його ми бачили по всій Україні від Кавказу до Закарпаття. Тільки в останніх часах, на жаль бачимо відступлення від нашого стилю такого традиційного, прекрасного, оригінального. Ці

відступлення не ідуть на користь мистецтву, не тільки нашому, але й загальному.

Український нарід живе на своїй території з давних давен і в його мистецтві відбивається більш ніж тисячолітня культура.

Надзвичайно багата природа України, широкі степи з масою чудових пахучих квітів, великі ліси, ріки повні риб, ясне гаряче сонце, чудові місячні ночі, коли видно як у день, чи чорне оксамитове небо з всіяними зірками, які блищать як дорогоцінне каміння, — не могло не вплинути на населення, яке перетворювало всю ту красу, що його оточувала, в різні галузі рідного мистецтва.

В садках і галях повно співу різних птахів, по цілих ночах заливаються, тьохкають соловейки. У степу прямовисно в небо підіймаються жайворонки і лється їх ніжна радісна пісня, різні степові комахи, бджілки і пильні коники наповнюють повітря різними звуками, і здається, що кожна частинка повітря співає свою окрему пісню, яка зливається в чудову гармонію — співу Природи!

І не диво, що наш нарід теж заспівав і до кожного прояву життя він складав свої пісні, то повні радості життя, то сумні, то героїчні, військові, то святочні, весільні, похоронні. І так склалася і складається далі наша пісня, яка зробилася славною на весь світ. Вироблялись речі необхідні в господарстві, при праці звичайно співалося, і спів переходив у прикрасу речі, в її орнамент, і кожний орнамент був пристосований до матеріялу з якого вироблялась річ.

Що далі розвивається життя і культура народу, то більше виробляється речей із різних матеріялів для вжитку, і тим складнішою і більш пристосованою стає їх прикраса, їх орнамент. Килими, тканини, вишивки, писанки, глиняні вироби, праці з дерева, з металу, стінний розпис (фрески) і нарешті книжна графіка, де орнамент вже дуже складний і вибагливий.

Кожна з цих галузів народньої творчості іде і розвивається своїм шляхом, кожна галузь розвивається самостійно, не позичає орнаменту одна у другої. В музеях, де зібрано багато речей, можна прослідити шляхи розвитку кожної окремої галузі орнаментального мистецтва, яка так пристосована до матеріялу, що

її не можна відділити від тої речі і переносити на іншу не з того самого матеріялу.

На наше мистецтво спочатку мало вплив у тому часі вже більш розвинене мистецтво Персії і Візантії, потім бачимо впливи європейського — французького, італійського мистецтва.

Але вплив не є сліпе наслідування. Українські майстри так змінювали чужі впливи і вносили свої індивідуальні риси, що зроблені ними речі набирали українського характеру і іноді тяжко було дослідити, під якими впливами вони зроблені. А далі ми вже бачимо самотійну творчість і розвиток як складових частин елементів орнаменту, так і комбінацію цих елементів, це є самий орнамент, яким прикрашалась річ.

Широкого розвитку українське мистецтво досягало завжди тоді, коли наставала можливість самотійної незалежної творчості, а це було за найбільшого розцвіту державної самотійности України.

Перший блискучий розцвіт нашої культури і мистецтва, це київський період княжої Русі-України. У цім періоді князі будували прекрасні церкви, прикрашені різнокольоровими мармурами - мозаїками, розписані фресками з дерев'яною, багатою різьбою і позолотою вітарів (як Софійський і Михайлівський собори в Києві; чудовий Михайлівський собор, наша гордість і краса, зруйнований большевиками). У Десятинній церкві, від якої лишилися тільки розкопки, але й по них видно, яка це була багата будівля, долівка була покладена з мармурових плит із вирізаним орнаментом.

Надзвичайно цінні були прикраси княжих теремів, розписані фресками, оздоблені золотом і камінями, а також дорогоцінними тканинами, килимами. Княжий і боярський одяги були також незвичайно пишні.

В тих часах у Києві були широко розвинені різні ремесла: золотарські вироби — золото, емаль, перегородчаста чернь, тканина вірчатих матерій, килимарство, вишивання (навіть сестра князя Ярослава Анна заснувала таку школу і майстерню).

Орнаменти і малюнки - мініатюри, які прикрашали наші тогочасні літописи мальовані золотом і барвами надзвичайної краси і тонкого майстерного рисунку. По словам літопису

наша земля текла "молоком і медом". Все це з приходом зі сходу татарської навали надовго завмирає. Настає руїна.

Ще деякий час князь Данило Галицький, який збудував у Холмі церкву, пишно прикрашену білим і зеленим холмським каменем, тримався на княжому столі, але й він мусів піддатись татарам.

Другий блискучий розцвіт мистецтва ми бачимо підчас національної боротьби за самотійну Україну Козацької держави і гетьманування Богдана Хмельницького і дальших гетьманів. Треба підкреслити, що це не було якесь нове мистецтво, відірване від наших старих традицій. Це було блискуче продовження і розвиток мистецтва, яке, на час перерване, продовжувало традиції київської княжої Русі-України і розвивалось далі.

Будівництво церковне, світське, засновання шкіл, академій, монастирів все з багатими прикрасами з різьбою на камені, на дереві, ліпними прикрасами (стакко), книжна графіка, геральдика (герби), різьба на кості (пороховниці) різьблені іконостаси з золотом і дорогоцінними каменями, образи, інші церковні речі, металеві вироби, обгортки на книжки церковного письма, Біблії, прикраса грамот, пишні багаті прикраси одягів гетьманських і козацької старшини, металеві і срібні прикраси кінської зброї, прикраси шабель і іншої козацької зброї золотом і сріблом.

Будинки козацької старшини були врочисто прибрані тканинами, килимами, стіни розписані фресками з плафонами на стелі; на стінах розвішена дорогоцінна зброя. Почався розцвіт ремісництва, малярства, різне ткацьке ремесло, золотарство і багато інших робітників спеціалістів працювали, щоб задовольнити потреби. Були спеціальні ткацькі майстерні вірчатих тканин, козацьких поясів, скла, фарфора, глини, різьбарства.

В тих часах в Європі панував стиль барокко; він прийшов і в Україну, але тут він так змінився, прийняв такі специфічні українські риси, що в історії мистецтва цей стиль має спеціальну назву "козацьке барокко".

Не тільки козацькі будівлі прикрашались фресками, плафонами, полив'яними кахлями, килимами, зброєю, а і доми українських дідичів - хутор'ян. А також ця традиція мальован-

ня була і в селянських хатах, де дівчина чи молодиця розмальовує велику піч дуже ефектним, стилізованим, переважно квітковим, орнаментом, як і навколо вікон.

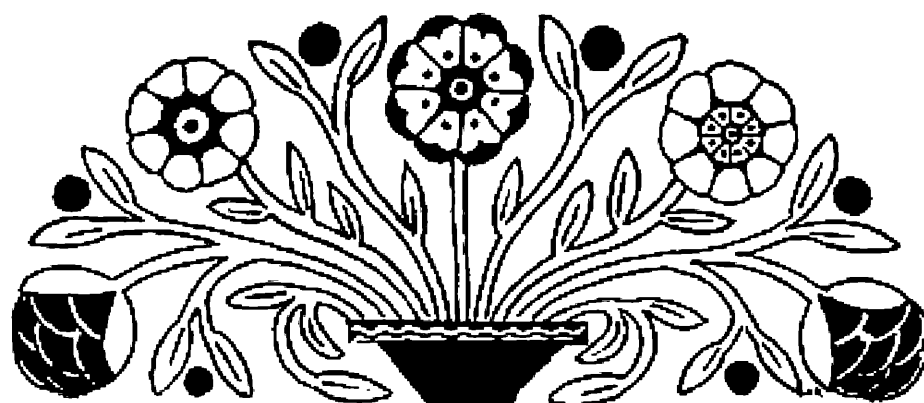
І нарешті третій період буйного розцвіту нашого мистецтва, на жаль, дуже короткий, зв'язаний з пореволюційним (1917 р.) періодом, Центральною Радою, оголошенням вільної незалежної Української Народньої Республіки.

Національне життя кипіло, кожен хто міг, працював для української справи, для української культури. В Києві зібрались найвидатніші українські малярі. Була відчинена українська Державна Академія Мистецтва, з великою кількістю учнів. Справа мистецтва широко розвинулась: друкувались книги з майстерно виконаними обгортками й ілюстра-

ціями. Друкувались гроші Української Народньої Республіки, випущена була серія українських поштових марок і те і друге по рисунках ліпших майстрів-графіків. — І знову такий блискучий розцвіт був перерваний. . .

Це не значить, що між цими блискучими періодами під'йому — українське мистецтво перестає існувати. Мистецька традиція не переривається, тільки затримується; праця іде далі.

І тепер ми бачимо, що недивлячись на несприятливі умовини, видаються книги по мистецтву, альбоми з прекрасними ілюстраціями, світлини з наших музейних збірок. Народні мистці і тепер виробляють мистецькі цінності й мистецьке життя не стоїть на місці, а йде вперед! Народні мистці і тепер виробляють мистецькі цінності.

ДЖЕРЕЛА

Д. Антонович: Скорочений курс Історії Українського Мистецтва. Прага, 1923.

Проф. Хведір Вовк: Студії з української етнографії та антропології. Український Видавничий Фонд. Прага.

Kozinowa Amelia: Podkarpacka Rus. Nakladem vlastnym. Praha, 1922.

О. Косач (Олена Пчілка): Українські взори. Вид. "на Чужині" 1947.

Українське Мистецтво. Улаштував В. Щербаківський. Т. I. Львів-Київ 1913.

L' Art de l' Ukraine par V. Chterbakivsky.

Українське Мистецтво. Данило Щербаківський. Т. II. Київ - Прага 1926.

L' Art d' Ukraine. Daniel Chterbakivsky. Kiev - Prague.

З подякою підкресляю, що моїм знанням українського мистецтва зобов'язана Українській Державній Академії Мистецтва в Києві — професорам Василю Григоровичу Кричевському й Михайлові Бойчукові (обидва вже не живуть), а знанням історії українського мистецтва і культури — Українському Вільному Університетові в Празі.

SUMMARY

The author describes the folk costume worn by Ukrainian women. Special attention is given to each part of the costume which is well illustrated in this pamphlet: the shirt, a woven skirt (plachta), sleeveless coat (korsetka), sash (kraika), boots, apron, ribbons, special headdress, coiffure, etc. There are also two color-plates showing Ukrainian embroidery. The last part deals with a brief review of the historical development of Ukrainian culture from the ancient Kievan epoch through the Kozak times up to the 20th century independent Ukrainian National Republic.

З М І С Т

	Стор.
Вступні зауваження	5
Український жіночий одяг	5
Сорочка	6
Пояс і щоденний одяг	7
Плахта	7
Запаска (попередниця)	8
Чоботи	8
Корсетка	8
Вінок	10
Крій сорочки	11
Крій корсетки	12
Взори до народнього одягу	14
Чоловічі шаравари	17
П'яльці	19
Наші традиції	19

